

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Aldıkları Eğitime İlişkin Algıları*

The Perceptions of Teacher Candidates Regarding The Pedagogical Formation Training They Receive

Zafer KİRAZ**, Fevzi DURSUN***

Öz: Öğretmen yetiştirme tarihsel süreç içerisinde çok önemli bir alan oluşturmıştır. Ancak öğretmenlerin nerede, nasıl ve kimler tarafından yetiştirileceği de hep tartışma konusudur. Bunun nedeni, eğitimin, sistemin önemli bir değiştirme ve dönüştürme gücünü oluşturmaya ve bu gücün en önemli unsuru da öğretmendir. Bu sebeple öğretmen yetiştirme politik bir konudur. Türkiye de öğretmen yetiştirme politikaları yüz yılı aşkın bir deneyime sahip olmasına rağmen öğretmen yetiştirme modeli süreklilik arz eden bir özellik göstermemektedir. Ülkemizde öğretmen yetiştirme sürecinde farklı öğretmen yetiştirme uygulamaları görülmüştür. Bu modellerden biri de, pedagojik formasyon programlarıdır. Pedagojik formasyon programları, bazen sistemden kaldırılmış kimi zaman da yeniden uygulamaya konmuştur. 2015 yılına gelindiğinde ise uygulamaya yoğun bir şekilde devam edildiği görülmektedir. Bu araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon Eğitimi programında öğrenim gören öğrencilerin pedagojik formasyona ilişkin algılarını, nitel görüşme tekniğiyle ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel yöntemini esas alan var olanı betimlemeyi amaçladığından tarama modelindedir. Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada, nitel araştırmalarda kullanılan nitel görüşme desenlerinden “maksimum çeşitlilik” örneklemesine başvurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu; 2014-2015 öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü bünyesinde sürdürülen Pedagojik Formasyon Programı kapsamında gönüllülük çerçevesinde görüşülen 29 öğrenci oluşturmıştır. Pedagojik formasyon eğitimi alan katılımcıların, bu eğitimi almanın öğretmen olmayı kolaylaştıracağını düşündükleri ve katılımcıların bir kısmı verilen eğitimi yeterli ve geliştirici bulurken diğerleri ise programı yetersiz ve gereksiz bulmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik formasyon, öğretmen adayları, eğitim algısı.

Abstract: Teacher training has been a field of crucial importance throughout history. Yet where, how and by whom teachers are to be trained has always been at the center of hot debate. The reason for this is that education constitutes a great potential to change and to transform within the system and the vital part of this great potential is the teacher. Thus training of teachers is a political issue. Even though teacher training in Turkey has never been outside of the boundaries that the Capitalist system determined in a political sense, it has not become established for more than a hundred years as regards to the place where this training should take place. To this end, several different teacher training systems have been in practice. One of these is pedagogical training programs. These programs have been in charge in a discontinuous fashion. As of 2015 it has been witnessed that these programs are commonly administered. This research aims to identify the perceptions of teacher candidates regarding the pedagogical formation training program they attend in Gaziosmanpaşa University Faculty of Education through qualitative interview method. The research is structured in descriptive survey model since it takes qualitative method that intends to describe what is existing as a basis. Interview technique is applied in this research and ‘maximum variation sampling’ that is amongst qualitative interview patterns is preferred. The study group is comprised of 29 students participating in the pedagogical formation program offered by Gaziosmanpaşa University Faculty of Education Department of Educational Sciences during 2014-15 Academic Year.

Keywords: Pedagogical formation, teacher candidates, perception of education.

*Bu araştırma 24. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 16-19 Nisan 2015 Niğde’de sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın geliştirilmiş şeklidir.

**Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat-Türkiye, kirazzafer@gmail.com

***Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat-Türkiye, fevzidursun@gmail.com

Giriş

Günümüz toplumları bilgiyi üretme ve kullanma bakımından birbirleri ile karşılaştırılmaktadır. Bu anlamda yaşadığımız dönem bilgi çağı olarak adlandırılmakta, toplum da bilgi toplumu olarak isimlendirilmekte ve bilgi toplumunda yaşanan teknolojik gelişme ve değişimlere paralel olarak, bireylerden de bilgi teknolojilerini etkili bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Bu bağlamda, değişen dünyada gerekli niteliklerle donanmış bireyleri yetiştirmek ancak nitelikli eğitimle mümkün olabilmektedir. Bu bireylerin yetiştirilmesi eğitim sisteminin ve eğitim sistemlerinin en önemli işgöreni olan öğretmenlerin çabası ile mümkündür.

Ünal (2011), devletin, uyguladığı finansman politikaları ve müfredatı belirlemenin yanında, eğitimin en temel figürü olan öğretmenin, yani toplumsal anlamda emek gücünü üreten emekçinin yetiştirilmesini (öğretmen yetiştirme sistemini) ve istihdamını düzenleyerek de eğitime müdahale ettiğini belirtir. Kapitalizmde eğitimin kurumsallaşması kaçınılmazdır çünkü işbölümüne dayalı kapitalist üretimde meslek elemanının, formal bir düzenleme içinde ve belgelendirilerek yetiştirilmesi gerekir. Bu nedenle kapitalizm, söz konusu yetiştirmeyi gerçekleştirecek ve belgelendirecek kurumları (eğitim ve yetiştirme kurumları) oluşturur.

Öğretmen yetiştirme politikaları eğitimin ticarileşmesi yani eğitimin özelleştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu şekilde öğretmen yetiştirmek eğitimin piyasaya eklenmesini kolaylaştırmaktadır. Çünkü eğitimin ticarileştiği bir süreçte yetişen öğretmen, eğitimin ticarileşmesini kaçınılmaz koşul olarak görmekte ve bunu doğal bir sonuç olarak algılamaktadır. Böylece okul bütün unsurları ile (öğretmen, öğrenci, veli vb.) piyasaya eklenmektedir.

Okulların özelleştirilmesine taraf olanlar sınavlara ulusal standartlar ve basma kalıp biçimler vererek öğretmen otoritesini zayıflatmakta ve hem ne öğreteceklerine hem de nasıl öğreteceklerine karar vererek onları edilgenleştirmektedir. Öğretmenin temel rolünün sınıf yöneticiliğine dönüştürülmesi ile özellikle seçilmiş dersler ve pedagojik uygulamalar aracılığıyla öğrencinin bir bilgi tüketicisi olarak istenen piyasa eksenli konumuna oturması amaçlanır (Giroux, 2007).

Türkiye’de öğretmen yetiştirme, eğitim sisteminin en tartışmalı konulardan birisidir. Bunun nedeni ise, yüzyılı aşkın bir zamandır, tutarlı bir öğretmen yetiştirme politikasının geliştirilememesidir. Bu süreçte farklı öğretmen yetiştirme modelleri denenmiştir. Bu modellerden biri de, pedagojik formasyon programlarıdır. Pedagojik formasyon programları, bazen sistemden kaldırılmış kimi zaman da yeniden uygulamaya konmuştur. 2015 yılına gelindiğinde ise uygulamaya yoğun bir şekilde devam edildiği görülmektedir.

Yüksek Öğretim Kurulu fen-edebiyat fakültelerinden mezun olanların öğretmen olarak istihdam edilebilmeleri için kendisine gelen baskılar neticesinde bu fakültelerden mezun olan öğrencilere formasyon eğitimi ile öğretmenlik kapısını aralamıştır. Söz konusu fakültelerden mezun olan öğrencilerin nitelikli bir formasyon eğitiminden sonra öğretmen olabilmelerinin yolu açık olmalıdır. Ancak arz-talep dengesinin göz ardı edilmesi ve halihazırda saygınlığını giderek kaybeden öğretmenliği iş bulamayan üniversite mezunlarının yöneldiği bir meslek durumuna getirmektedir (Özoğlu, 2010). Öğretmenlerin nitelikli yetişmesi ve bu yetişen öğretmenlerin istihdam edilmeside önemli bir sorun olarak ülkemiz gündeminde yer almaktadır.

Öğretmen istihdamındaki sorun her yıl toplamda 80.000 kişi eğitim ve fen-edebiyat fakültelerinden mezun olmaktadır. Yılda 40.000 öğretmen atansa bile 40.000 zaten açıkta kalacaktır. Yani mevcut 300.000 atanamamış öğretmen sayısına her sene 40.000 daha ekleniyor. Sorun sadece istihdam değildir, öğretmenin niteliği de önemli bir sorundur. Her yıl yaklaşık 30.000-40.000 kişiye pedagojik formasyon eğitimi hakkı tanınmaktadır. Bu kadar öğretmen adayını istihdam edebilecek fiziki mekân, eğitim verecek öğretim üyesi, uygulama imkânı açısından sorun teşkil etmektedir (Safran, 2014).

Formasyon eğitimi son üç yıldır eğitim fakültelerinde ve eğitim bilimleri bölümünün bulunduğu fen edebiyat fakültelerinde verilmektedir. Bu durum özellikle eğitim bilimleri bölümlerinde çalışmakta olan öğretim elamanlarına büyük bir iş yükü getirmektedir. Bu çalışma formasyon eğitimi alan katılımcıların formasyon eğitimi ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarma ve bunların analizlerini yapma çabasında olduğu için Alana katkı sunması ve benzer çalışmalardan kısmen farklı olması açısından önemlidir. Bu araştırma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim

Fakültesi Pedagojik Formasyon Eğitimi programına devam eden öğrencilerin pedagojik formasyona ilişkin sahip oldukları algıları, nitel görüşme tekniğiyle ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile sürdürülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve belge analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Başka bir ifade ile nitel araştırma, kuram oluşturmayı esas alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008)’e göre görüşme, “*önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir*”. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlar. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeydeki standartlığı ve aynı zamanda esnekliği nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000). Bu görüşme türünde önceden araştırmacı tarafından belirlenmiş sorular vardır. Sorular her bir katılımcıya sistematik olarak sorulur, ancak katılımcılara ayrıntılara inebilmelerine yetecek kadar özgürlük verilir. Böylece katılımcıların standart sorulara verilen yanıtların ötesine geçmeleri beklenir (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2001). Yarı yapılandırılmış görüşme türünde görüşülen kişilerin gereksinimleri doğrultusunda araştırmacı soruları sorarken sorulara ilişkin ek açıklamalar yapabilir (Berg, 1998). Görüşmelerde sorulan sorulara verilen yanıtlar tekrar edilinceye kadar görüşmelere devam edilmiştir.

Çalışma grubu

Bu araştırmada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan nitel görüşme desenlerinden “maksimum çeşitlilik” kullanılmıştır. Bunun için programdaki öğrencilerin farklı öğretmenlik alanlarından olmasına çalışılmış görüşmelerde sorulara verilen cevaplar benzeşmeye başlayınca yani doyuma ulaşıncaya görüşmeler tamamlanmıştır. 2014-2015 öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin Eğitim Bilimleri Bölümü bünyesinde sürdürülen Pedagojik Formasyon Programı kapsamında gönüllü olarak görüşme yapmayı kabul eden 29 öğrenciden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşme sürecinde toplanan verilerle araştırma sürdürülmüştür. Bu programa katılan öğrenciler üniversite mezunu olup Fen Edebiyat Fakültesi; Tarih, Matematik, Kimya, Biyoloji, Fizik, Türk Dili ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nin Kamu Yönetimi, İktisat, Turizm Yüksek Okulu, Yiyecek İçecek, Konaklama gibi bölümlerinden mezun öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Formasyon Programındaki Öğrencilerin Yaş Aralıklarındaki Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
1-20-24 yaş aralığı	10	34,48
2-25-29 yaş aralığı	13	44,83
3-30-34 yaş aralığı	5	17,24
4-35 ve üstü yaş aralığı	1	3,45
Toplam	29	100

Yukarıda tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan formasyon programı öğrencilerinin en çok 25–29 yaş aralığında oldukları görülmektedir.

Tablo 2. *Formasyon Programındaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı*

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
1-Kadın	18	62,07
2-Erkek	11	37,93
Toplam	29	100

Yukarıda tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan formasyon programı öğrencilerinden 18’inin kadın ve 11’inin erkek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. *Formasyon Programındaki Öğrencilerin Lisans Mezuniyetlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı*

Üniversite	Frekans	Yüzde
Akdeniz Üniversitesi	1	3,45
Anadolu Üniversitesi	3	10,35
Balıkesir Üniversitesi	1	3,45
Gazi Üniversitesi	1	3,45
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	14	48,27
Giresun Üniversitesi	1	3,45
İnönü Üniversitesi	1	3,45
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	3,45
Niğde Üniversitesi	1	3,45
Ondokuzmayıs Üniversitesi	1	3,45
Osmangazi Üniversitesi	1	3,45
Uludağ Üniversitesi	2	6,90
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	3,45
Toplam	29	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan formasyon programı öğrencilerinden 14’ünün Gaziosmanpaşa Üniversitesi lisans programlarından mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 4. *Formasyon Programındaki Öğrencilerin Lisans Mezuniyet Anabilim Dallarına Göre Dağılımı*

Alanlar	Frekans	Yüzde
1-Matematik	1	3,45
2-İşletme	1	3,45
3-Kamu Yönetimi (Adalet)	2	6,90
4-Kimya	4	13,8
5-Sanat Tarihi	1	3,45
6-Yiyecek İçecek Hizmetleri	2	6,90
7- Tarih	4	13,8
8-İktisat	1	3,45
9- Gastronomi ve Mutfak Sanatları	1	3,45
10-Turizm işletmeciliği ve Otelcilik	2	6,90
11-Fizik	10	34,48
Toplam	29	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerinin anabilim dallarına göre dağılımında en fazla katılımın fizik alanında olduğu görülmektedir.

Tablo 5. *Formasyon Programındaki Öğrencilerin Pedagojik Formasyon Programına Devam Etme Gerekçeleri*

Formasyon programına devam etme gerekçeleri	Frekans	Yüzde
1-Ailenin isteği	1	3,45
2-İş bulma kolaylığı	16	55,17
3-Meslek sevgisi	9	31,03
4-Diğer (kendini geliştirme, işsizlik sürecini değerlendirme)	3	10,35
Toplam	29	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerinin formasyon eğitimi alma gerekçeleri görülmektedir. En çok iş bulma kolaylığı seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir.

Verilerin toplanması

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin bu eğitimi nasıl değerlendirdikleri ve bu eğitimden sonraki beklentilerinin ortaya çıkarılmasına ilişkin bir değerlendirme yapabilmek amacıyla, araştırma verilerinin toplanmasında nitel görüşme yöntemi benimsenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2008); görüşme, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşme yapılırken öğrencilerin en rahat edecekleri yer ve zaman gözetilmiştir. Görüşme süresi öğrenci başına ortalama yirmi (20) dakikaya da gerçekteleşmiştir.

Veri toplama aracı

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilirken, öncelikle ilgili alan yazın gözden geçirilerek yarı yapılandırılmış görüşme formu taslağı hazırlanmıştır. Görüşme formunun kapsam geçerliliğini sağlamak için ilgili alandan 4 uzmanın (ikisi eğitim programları ve öğretim; ikisi eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi anabilim dalından olmak üzere) görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda onbeş sorudan, sekiz görüşme sorusuna indirilerek son hali verilmiştir. Bunun dışında uygulamaya geçilmeden görüşme sorularının anlaşılır olup olmadıklarını görmek açısından iki sınıf öğretmeni ile ön görüşme yapılmıştır. Yapılan bu görüşme sonrasında görüşme formunda yer alan soruların anlaşılmasında ve yanıtlanmasında bir sorun olmadığı gözlenmiştir. Görüşme sorularında güvenilirliği sağlamak amacıyla görüşme sürecinde ses cihazına kaydedilen konuşmalar raporlaştırılarak analiz edilmiştir. Bunun yanında görüşmeler sırasında ses kaydı dışında görüşmecilerin aldığı notlar da, ses kayıtlarının Word programında yazıya geçirilme aşamasında ilgili yerlere ilave edilmiştir. Araştırma sonuçlarında ortaya konulan bulgularla görüşmelerden birebir alıntılar yapılarak ilişkilendirilmiş, farklı görüş ve alternatif açıklamalara yer verilmiştir. İç güvenilirliği sağlamak için araştırma soruları açık bir biçimde ifade edilmiş araştırma sonuçlarının verilerle uyum içerisinde olmasına bakılmıştır. Veriler araştırma sorularının gerektirdiği biçimde, amaca uygun ve ayrıntılı bir şekilde toplanmaya çalışılmış; verilerin analizinde geçerli olmayan veriler ayıklanmıştır. İç güvenilirliğin artırılması amacıyla seçkisiz yolla belirlenen iki görüşme formu, iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış; analizler arası tutarlılık incelenmiştir. İki kodlayıcı arasındaki “(anlaşma/anlaşma+anlaşmama) x 100” formülü ile uyuma katsayısı .74 hesaplanmıştır ve elde edilen sonuç, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi

Araştırmada yirmi dokuz (29) formasyon öğrencisi ile yapılan görüşme kayıtları araştırmacı tarafından çözümlenerek, bilgisayar ortamında görüşme metinlerine dönüştürülmüştür. Formasyon öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan, betimsel veri analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, görüşme çözümlerindeki verilerin özgün biçimlerine bağlı olarak görüşlerine başvurulmuş kişilerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yapılması yoluyla verilerin sunulduğu bir analizdir. Buna göre, betimsel analizde görüşme çözümlerinde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılmaktadır (Kümbetoğlu, 2005).

Görüşme yoluyla elde edilen verilerin analizinde; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenerek analiz süreci sürdürülmüştür. 29 kişiyle yapılan görüşmelerin tümünde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmelerin ham verileri, süre olarak 08 saat 10 dakika (toplam 490 dakika) tutmuştur. Ham veri Word formatında Times New Roman-12 punto, 1,5 satır aralığı ile iki yana yaslı-araştırmacının konuşmaları ve araya konan gölgeli sorular dahil-normal sayfa düzeninde (alt, üst, sol ve sağ 2,5 cm olmak üzere) 82 sayfa, 40.722 sözcükten oluşmaktadır. Maksimum çeşitlilik ve gönüllülük çerçevesinde görüşülen 29 katılımcı için *FÖA1*, *FÖA2*, *FÖA3*.... *FÖA29* şeklinde kodlar kullanılmıştır. Bulguların başka araştırmacılar tarafından kullanılıp test edilebilmesi için gerekli açıklamalar yapılmıştır ve bu araştırma bulgularının benzer şartlarda test edilebileceği düşünülmektedir. Araştırmada güvenilirliği sağlamak amacıyla Miles ve Huberman (1994, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008) tarafından ortaya konulan sorular dikkate alınmıştır. Buna bağlı olarak dış güvenilirliği sağlamak amacıyla araştırma yöntem ve aşamaları, veri toplama ve analiz süreci açık bir şekilde tanımlanmıştır.

Bulgular

Formasyon programına devam eden öğrencilerle yapılan görüşme analizi sonucunda ortaya çıkan beş ana tema ve ilgili kodlar aşağıdaki gibi olup bulgular bu yapıda düzenlenmiştir.

Tablo 6. Betimsel Analiz Sonucu Ortaya Çıkan Tema ve Kodlar

Tema	Kodlar
Üniversite Eğitimi ve İş	- Alınan eğitim çalışılan iş ilişkisi - Alınan eğitim - Üniversite mezunlarının işsizliği - Mezunların işsizliğini önleme
Öğrencilerin İş Tecrübesi	- Öğrencilerin iş durumları - Çalıştıkları işin özellikleri
Yeni Bir İş	- İş arama - Kendini geliştirme - Aranan işin özellikleri
Formasyon Eğitiminin Özellikleri	- Formasyon eğitiminden beklentileri - Formasyon eğitiminin değeri - Olması gereken formasyon eğitimi - Formasyon eğitiminin kazandırdıkları - Formasyon eğitiminin farklı yönleri
Nitelikli Öğretmen	Nitelikli öğretmen özellikleri

Üniversite eğitimi ve iş

1. Alınan eğitim çalışılan iş ilişkisi: Görüşülen katılımcıların, mezun oldukları lisans alanıyla ilgili bir işte çalışma konusuyla ilgili olarak 25'i görüş bildirmiştir. Görüşmelere katılan 7 kişi de üniversite eğitimleri ile ilgili bir işte çalışıyor olsalardı pedagojik formasyon eğitimini alma ihtiyacı duymayacaklarını ifade etmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdadır;

FÖA1: “Bir işim olsaydı ailem zorlamazdı ve bu eğitime katılmazdım”, FÖA28: “Hayır almazdım lüzumsuz şeylere vakit harcamayı sevmem benim işim neyse onla uğraşıp o alanda kendimi geliştiririm işimi iyi yapıyor olmak ve dünya çapında tanınan bir fizikçi olmaya vakit harcamak daha mantıklı ve yeterlidir”, FÖA29: “O şartta olsaydım o anki aklımla hayır almazdım”.

Görüşmeye katılan iki kişi ise; pedagojik formasyon eğitimine başlamadan önce bu eğitimi almayacağını ama bu eğitime başladıktan sonra aldığı derslerin hem kendi kişisel gelişimlerine hem de öğretmenlik yeterliliğine katkı sağladığını gördüklerini dolayısıyla bu eğitimden hoşnut olduklarını ifade etmişlerdir. Örnek ifadeler aşağıdaki gibidir;

FÖA3: “Bu soruyu formasyon dersleri başlamadan önce cevaplıyor olsaydım almam derdim ama derslere girdikten sonraki cevabım alırdım, çünkü bildiğimi zannettiğim, ama aslında bilmediğim pek çok konuda her bireye lazım olan konuları öğrendim”, FÖA24: “Formasyon derslerini görmeden önce bu soruya hayır derdim. Formasyon derslerini gördükten sonra evet alırdım nedeni ise çevremde yetişen çocuklarının hareketlerinin hangi düşünceler olduğunu anlamaya başladığımdan bu dersleri öğrenmek hoşuma gitti”.

Formasyon programına devam eden görüşülenlerden 15'i üniversite eğitimleri ile ilgili bir iş bulsalar yine de bu eğitimi almak istediklerini belirtmişlerdir. Örnek görüşler aşağıdadır;

FÖA6: “Alırdım çünkü ilkokuldan beri hayalimdi öğretmenlik...”, FÖA11: “Alırdım amacım bir eğitimci olmak çünkü ama kadrolu bir işim olsa idi işimden de vazgeçmezdim”, FÖA14: “Evet ben bu kadar kısa zamanda bu kadar faydalı olunacağını düşünmüyordum ama burada insana değer var burada insan eğitildiğinin farkına varıyor”, FÖA15: “Evet alırdım. Çünkü her işte bir öğretme yapma becerebilme sistemi vardır. Çok bilgi insanı aslında cahillikten kurtarır. Bu nedenle eğitimi bilmek etrafa yaymak faydalı olacaktır”, FÖA17: “Alırdım çünkü psikolojiyi çok merak ediyordum sırf merakım için alırdım. Bu yaştan sonra 2. üniversite okuyamazdım belki ama hafta sonları verildiği için bu eğitimi alırdım”, FÖA21: “... yaptığım işime katkısı olacaksa tabi ki alırım”, FÖA22: “... almak isterdim çünkü bunu kadroyla değil kendimle bağdaştırırdım nasıl ki insan kendini geliştirmek için dil öğrenir, eğitim için bir kişisel gelişim programı” ve FÖA27: “Mezun olduğum lisans alanında olmasa da kadrolu bir işim var ve evet formasyon alırdım, alıyorum”.

Buradaki görüşlerden de anlaşıldığı gibi görüşülenler öğretmen olmayı kolaylaştıracağını düşündükleri pedagojik formasyon sertifikasını almak için eğitim almaktadırlar. Ancak görüşülenlerden çoğu programa başladıktan sonra ya da başlamadan önce bu programın kişisel gelişimlerini ve öğretmenlik mesleki yeterliklerine katkı yaptığını yapacağını düşünerek alanla ilgili bir işte çalışıyor olsalar dahi bu eğitimin kendilerine yararlı olacağını düşünmektedirler. Görüşülenlerin bir kısmı ise; bu eğitimin kendisine ve öğretmenlik yeterliliğine katkısının olmayacağını düşünerek ve aynı zamanda bu programa sadece iş bulmak amacıyla katıldıklarını eğer kendi alanlarıyla ilgili bir işte çalışıyor olsalardı iş kaygıları olmayacağı için bu programdan yararlanmayacaklarını ifade etmişlerdir.

2. Alınan eğitim: Formasyon öğrencilerinin daha önce çalıştıkları işlerin alınan eğitim alanı ile ilgisi olup olmadığı konusunda altı (6) kişi hayır alanıyla ilgisi yoktu, beş (5) kişi ise evet alanıyla ilgisi var demiştir. İlişkili olup olmama nedenlerini aşağıdaki gibi açıklamışlardır;

FÖA1: “3 yıl tıbbi mümesillik yaptım”, FÖA15: “Kesinlikle alakası yoktu. Hatta çalışırken çok zoruma gitti, gitme nedeni ise yadırgamaktan değil insanların davranış şekilleri idi. Oysa işçi emekçi olmanın gurur verici bir durum olduğunu düşünüyorum”, FÖA17: “Kimya mezunuyum ve kimya öğretmenliği yaptım. İşimle alakalıydı”, FÖA19:

“Ücretli öğretmenlikte vardı, ama fotoğrafçılıkta alakası yoktur”, FÖA21: “Ücretli öğretmenlikte vardı, Türkcüll de yoktu”, FÖA23: “Evet vardı ... dershanesinde fizik öğretmenliği yaptım”, FÖA28: “Evet fizik öğretmeniydim”.

Alınan eğitimin alanlarıyla ilgili olduğunu ve çalıştıkları işlerin de alanlarıyla ilgili olduğunu söyleyenlerin, alanlarının; yani yapacakları asıl işlerinin öğretmenlik olduğu yanlış algısı bulunmaktadır. Alan bilgisinin öğretmenlik için yeterli olduğu inancına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Pedagojik formasyonu sadece bir yasal zorunluluk olarak görmektedirler.

3. Üniversite mezunlarının işsizliği: Pedagojik formasyon programına devam eden öğrencilerden, üniversite mezunlarının neden işsiz oldukları konusuyla ilgili (26) kişi görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerle ilgili örnekler verilmiştir.

FÖA1: “Kendi işsizliğim sebebi Türkiye şartlarında geçerli olmayan bir bölüm okumak”, FÖA3: “Tarih bölümü mezunu olarak bölüm mezunlarının memuriyete alımların çok az olması”, FÖA4: “Üniversite mezunu olmanın mesleki açıdan bir şey ifade etmediği bir dönemdeyiz. İşsizliğin nedenlerinden birisi de İnsanların geleceği üzerinden umut pazarlanması.. Formasyon almak iş sahibi olmak değil mesela ...”, FÖA6: “Önü açık olmayan bölümlerin okutulması, mezun verildikten sonra istihdam edilecek alanların bulunmaması ya da kadro verilmemesi ve zoraki özel sektöre yönlendirilmesi”, FÖA7: “Sadece özel sektörde sınırlı kalması ve tecrübe istemeleri”, FÖA10: “Üniversite yaşamımda genelde gördüğüm eğitimler günü birlik olmuştur. Bu günü birlik eğitimler vize ve finallere hazırlık olarak etki etti bize”, FÖA11: “Devletin bitmek bilmeyen yanlış eğitim politikası ve istihdam alanları açmaması. Alanında uzman ve eğitilmiş kişilerin bulunması gereken yerlerde bulunmaması ve ülkemizde bitmek bilmeyen adam kayırma torpil politikaları”, FÖA12: “Bir gün radyoda şöyle bir şey dinlemiştim; artık lise mezunu işsiz yoktu Türkiye’de işsizlerin hepsi üniversite mezunu lise mezunları ya meslek okuyor liseyi bitirir bitirmez işe başlıyorlar”, FÖA14: “Haksız atamalar torpiller dursun herkes sınavla hak ettiği için bir yerlere gelsin artık tek temennim bu”, FÖA16: “Üniversitelerin çoğalması ile rakip sayısının artması, üniversite mezunlarına sunulan ücretlerin özel sektörde düşük olması siyasal iktidarların işe alım konusunda ideolojik davranması”, FÖA17: “Üniversiteden mezun olan herkes önce kamuda çalışmayı düşünüyor gelecekleri için”, FÖA18: “İş bulamamamın nedeni bölümlerimizde memur atamanın fazla olmaması ve özel sektörde ise şartlarının ağır olması. Özel sektörde iş bulabilmek için bazı sertifikalarının olması gerekiyor”, FÖA19: “İşverenin aradığı şartlar genelde orta öğretim mezunu aramaktadır. Ya da sadece şükreden insanları aramaktalar. Bu yüzden üniversite mezununun iş bulması çok daha zorlaşmaktadır”, FÖA22: “Son yıllarda mezun sayısı acılan yeni üniversitelerle birlikte artmakta, biriken mezunlara yenilerde eklenince sayı katlanmaktadır”, FÖA23: “Sürekli üniversite açıp milyonlarca mezun vermekle eğitim düzeyini yükselteceğini sana sistemin suçu işsizlik... aslında eğitmek değil eğitmek derdindeler”, FÖA24: “Kendi işsizliğim konusunda yeterince sınav derslerine hazırlanamadığım için en büyük nedenini kendimi görüyorum. Diğer bir etmen ise iş konusunda girdim sınavlarda mülakatlarda daha KPSS sınavından daha yüksek aldığım kişilerin mülakat sınavında adam kayırmanın olması nedeniyle...”, FÖA27: “Üniversiteden sonra birkaç yıl işsiz kalmamın nedeni tamamen yanlış bölüm okumamdır. Okuduğum bölümün beni meslek sahibi yapacağını sanmıyorum ki yapmadı zaten. Fizik Bölümü okuyan arkadaşlarımdan % 99’u okudukları bölümle alakası olmayan işlerle meşguller”, FÖA28: “İş beğenmeme ve zora gelememe olarak tanımlarım hem rahat iş hem çok para arıyoruz genelde tabi sonuçta 4 yıllık fakülte bitirdik ya” ve FÖA29: “ ... sorumluluklarım arttığı için kariyerim için çalışmadım. Türkiye’de işe girmek için ya milletvekili yakın tanıdığı olacak ki ondan yok yada her şeyden kendini soyutlayana kadar ders çalışacaksın KPSS, ALES vs. sınavlar için”.

Görüşmeye katılanların neredeyse tamamı işsiz kalmalarının nedenini okuduğu bölüm, okuduğu bölüme ihtiyaç fazlası yerleştirme ve mezun verme, devletin yeteri kadar iş

olanaklarını sağlamaması ve kamu kurumlarına yerleştirme yapılırken kayırmaların olması olarak ifade etmişlerdir.

4. Mezunların işsizliğini önleme: Formasyon programına devam eden öğrenciler devletin üniversite mezunlarının işsiz kalmasını nasıl önleyebileceği konusunda 26 kişi görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerle ilgili örnekler verilmiştir.

FÖA2: “Olabilirdi yeni iş alanları geliştirmeli ve mezunlara iş verilmeli”, FÖA3: “Hangi alanda çalışacak işgücüne ihtiyacı varsa insanları oraya yönlendirmeli ve sadece okumuş olmak için üniversite okunmasının önüne geçilmelidir”, FÖA5: “İş olmayan bölümlerin kapatılması ve öğrencinin bu bölümleri seçmemesidir”, FÖA8: “Emeklilik yaşını geçirmiş olup artık faydasızlaşan çalışanları emekli etmesi”, FÖA10: “Öncelikle eğitim standartları düzeltilmeli ve sırf öyle görünmek için insanların hayalleri ile oynanmamalı. İhtiyaca göre personel yetiştirilmeli”, FÖA12: “Üniversitelerde ikinci öğretim, yaz okulu gibi uygulamalar kapatmalı istihdamı sağlayamayacağı bölüme çok fazla öğrenci”, FÖA13: “Öncelikle herkesin kendi alanından başka bir alana yerleştirilmemesi, istihdam edeceği kadar öğrenci yetiştirmesi ve istihdam açığı olan alanlara öğrenci yönlendirmeleri”, FÖA15: “Devletin yapması gereken burada öncelikle her alana yeterli sayıda öğrenci almalıdır. Memurların emeklilik süreleri kısaltılması gerekiyor”, FÖA16: “Devlet kendi açtığı kontenjanlar konusunda daha adil olmalı siyasal iktidarlar işe alım konusunda ideolojik ayrım gözetmemeli”, FÖA17: “Devlet bünyesine alacağı kadar özellikle Fen Edebiyat mezunu yetiştirmeli”, FÖA20: “Yeterli düzeyde sözleşmeli öğretmen almak yerine öğretmen atamalı, emekliliği gelmiş öğretmenlerin artık emekli edilmesi ve kendi taraflarında ki insanların değil objektif bakıp herkesin haklarının verilmesi”, FÖA24: “Türkiye de devletin üniversite mezunlarının işsizliğini çözmek için ilk önce üniversitelerin birçok bölümünde öğrenime ara verilmesi ve öğrenim görülen üniversitelerde kalifiye eleman yetiştirmelidir”, FÖA26: “Özel sektörün ya da devletin istihdam edeceği kadar genci üniversitelerde okutmak gerekiyor” ve FÖA28: “Öncelikle torpilin kalkması hak yenmemesi lazım da o bizim memlekette biraz zor onun yerine bari en azından açıkta kalan ve yığılma yaşanan bölümlerin çalışabileceği iş sahaları geliştirilmeli”.

Görüşmeye katılanların tamamı işsizliğin önlenmesi için devletin ilgili kurumları olan Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu’nun eş güdümlü çalışmaları ve iyi bir planlama yaparak bölümlere ihtiyaç oranında öğrenci yerleştirmeleri, nitelikli eğitim verilmesi gerektiği ve emeklilik yaşı gelenlerin hemen emekli edilerek boşalan kadrolara genç insanların yerleştirilmesi şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir. Ayrıca kendi meslek alanları öğretmenlik olmasa da ücretli öğretmenlik gibi görevlere atanabilmeleri gibi nedenler dolayısıyla öğretmenlik katılımcıların asıl meslekleriymiş gibi bir algı oluşmuştur. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken nokta, görüşülenlerin, çalışanların neden emekli olmadıkları konusunda bütünü göremeyip bunu bir sistem sorunu olarak değerlendirmemeleri ve bireysel bir duruma indirgemiş olmalarıdır. Çünkü ülkemizde emeklilik ciddi bir ekonomik kayba yol açmakta (maaşlar oldukça düşmekte) dolayısıyla ekonomik zorluk çekeceği kaygısında olan çalışanlar emekli olmak yerine emeklilik yaşları gelmiş olsa da çalışmaya devam etmeyi tercih etmektedirler.

Öğrencilerin İş Tecrübesi

1. Öğrencilerin iş durumları: Formasyon programına devam eden öğrencilerin herhangi bir işte çalışma durumlarına bakıldığında 8 kişisinin şu ana kadar herhangi bir işte çalışmadığını dolayısıyla aslında öğrencilerin genel anlamda iş kaygısıyla bu programa devam ettiklerini söylenebiriyebiliriz.

Çalışanların ise; özel sektörde inşattan fotoğrafçılığa kadar farklı mesleklerde çalıştıkları görülmektedir. FÖA10: “Yaz tatillerinde özel sektörde çalıştım.”, FÖA13: “Güvenlik görevlisi olarak devlette çalıştım”, FÖA15: “Evet öğrenim süreci boyunca sürekli işte çalıştım

aynı zamanda öğrenimden sonra da çalıştım. Çünkü çalışmak zorundaydım. Maddi sıkıntılar yüzünden bu durum mecburiliği getirdi.”, FÖA23: “Evet çalıştım” ve FÖA24: “Evet çalıştım. İnşaatla soğuk demir bağlama işi”.

Ancak bazı çalışanların; FÖA19: “Evet. Fotoğrafçıda ‘photoshop’çuluk ve MEB’de ücretli öğretmenlik yaptım”, FÖA20: “Çalıştım. Yarı zamanlı, özel ders, turizm ve özel kreşte satranç öğretimi verdim”, FÖA21: “Hem ücretli öğretmenlik yaptım hem de özel sektör de çalıştım”, FÖA17: “Ücretli öğretmenlik yaptım”, FÖA8: “Evet, hali hazırda çalışmaktayım. Sözleşmeli öğretmenlik”, FÖA22: “Özel eğitim kurumlarında fizik öğretmenliği yapmaktaydım”, FÖA25: “Çalışıyorum dersane öğretmenliği ve özel ders vermekteyim”, FÖA27: “Fizik mezunuyum matematik öğretmeni olarak dershanede çalıştım” ve FÖA28: “Dersane öğretmenliği yaptım” FÖA29: “2010 yılında fizik bölümünden mezun oldum. Bu alanda yüksek lisans yaptım. 2 yıldır ücretli İngilizce öğretmenliği yapıyorum”

Yukarıdaki örnek ifadelerden de anlaşıldığı gibi görüşülenlerden bazılarının öğretmenlikle ilgili işlerde çalışması dikkat çekicidir. Herkes öğretmenlik yapabilir algısı formasyon eğitimi almadan da insanların zaten hali hazırda öğretmenlik yapabildiği savını doğrular niteliktedir. Bunun yanında bazı görüşülenlerin belirtmiş olduğu gibi fizik mezunu dershanede matematik, İngilizce öğretmenliği yapabilmektedir.

2. Çalıştıkları işin özellikleri: Formasyon öğrencilerinden şu anda çalıştıkları işlerin özellikleri ile ilgili 12 kişi görüş belirtmiş olup bu 12 kişinin çalıştıkları işlerin çoğunun eğitimle ilgili olması oldukça ilginçtir.

Aşağıda görüldüğü gibi çalışanlardan 3 kişi FÖA8: “Evet çalışıyorum özel sektör”, FÖA9: “Garsonluk.....” ve FÖA27: “Bir Ceza İnfaz Kurumunda İnfaz ve koruma memuru”, ifadeleriyle görüşlerini özetlemiştir. Diğer on 10 görüşülen ise aşağıda görüldüğü gibi eğitim ve öğretmenlikle ilgili işlerde çalıştıklarını söylemektedirler.

FÖA17: “Halen ücretli öğretmenlik yapıyorum”, FÖA19: “MEB de ücretli Fizik öğretmenliği yapıyorum”, FÖA20: “Özel bir kreşte satranç öğretmeniyim”, FÖA21: “Evet var. Otistik çocukların olduğu bir okulda sınıf öğretmenliği yapıyorum”, FÖA23: “Evde özel ders veriyorum”, FÖA24: “Evet çalışıyorum, ücretli öğretmenlik”, FÖA25: “Özel bir dershanede çalışmaktayım”, FÖA26: “Öğretmenim” ve FÖA29: “Merkeze bağlı bir köy okulunda ücretli olarak İngilizce öğretmenliği yapıyorum”.

Bu ilginç sonuç açısından denebilir ki, Milli Eğitim Bakanlığı dahi ücretli öğretmen adı altında esnek ve ucuz iş gücü kapsamında öğretmen yeterliliğini, alan bilgisi ya da çalışacağı alana yakın bir alan bilgisine sahip olmayı yeterli görmektedir. Bu da yukarıda bahsettiğimiz öğretmen olarak çalışmak için alan bilgisinin yeterli olduğu algısının, direkt eğitimden sorumlu bakanlık tarafından yeniden üretildiğini göstermektedir.

Yeni bir iş

1. İş arama: Görüşme yapılan pedagojik formasyon öğrencileri iş arama konusuyla ilgili olarak 13 kişi görüş belirtmiş olup 4 kişi formasyon nedeniyle iş arayamadığını belirtmiş 9 kişi ise aradığını ifade etmiştir. İş aramayanlar gerekçelerini aşağıdaki örneklerde olduğu gibi açıklamışlardır;

FÖA7: “Arayamıyorum, çünkü formasyon eğitimi daha yeni bitiyor KPSS’ye çalışıyorum”, FÖA12: “Hayır çünkü; sınavla almam gereken bir iş”, FÖA28: “Arıyorum çünkü ders yüküm ve sorumluluklarımın fazlalığı sebebiyle arayamıyorum bulsam bile çıkışacağım vakit yok” ve FÖA16: “Şu anda formasyon eğitimi nedeniyle iş aramıyorum”.

İş aradığını belirten 9 kişi ise arama nedenlerini aşağıdaki örneklerde olduğu gibi ifade etmişlerdir;

FÖA3: “Arıyorum. Geçimimi aileme yük olmadan sağlayabilmek adına”, FÖA10: “Evet yaşıyoruz 23 olduğu için artık bir işe yerleşmek istiyoruz”, FÖA11: “Arıyorum çünkü

formasyon eğitimini çok fazla ödeme yapmak zorunda bırakıldık bu yüzden aileme çok fazla yük olduğumu düşünüyorum atanabilmek için dershaneye de gitmem gerekiyor bu ekstra bir külfet yaratıyor bana ve aileme”, FÖA13: “Evet, ailemi zor durumda bırakmamak için”, FÖA14: “Ariyorum 25 yaşındayım ve gelecek bana umut vermiyor”, FÖA15: “Evet iş arıyorum çünkü kaldığım ev yemek, giyim, yol, kitap araştırma derken bunların hepsi bir maddiyat gerektiriyor. Çünkü zaten ailenin durumu yeterli değil. Bende onları daha fazla sıkboğaz etmek istemiyorum”, FÖA18: “İş arıyorum. Çünkü okuduğum bölüm ile ilgili kendime bir şeyler katmak ve o alanda başarılı olmak için. Bir de tecrübe kazanmak için”, FÖA22: “Evet arıyorum yeniden bir özel eğitim kurumlarında pedagojik formasyon eğitimini tamamladıktan sonra çalışacağım”, FÖA23: “Pedagojik formasyon programından başarılı olursam KPSS sınavına girip milli eğitimde ya da kolej/özel okullara başvurmayı düşünüyorum”

Yukarıdaki katılımcı görüşlerinden anlaşıldığı gibi formasyon programındaki öğrencilerden iş aramayanlar gerekçelerini formasyon programına devam ettikleri ve bu program sonunda KPSS'ye gireceklerini belirterek buna hazırlandıklarını belirtmişler ve bu sebepler dolayısıyla iş aramadıklarını beyan etmişlerdir. İş aradığını belirten 9 formasyon programı öğrencisi ise iş arama gerekçelerinde artık aileye yük olmak istemediklerini, formasyon programına ödedikleri paranın çok olduğunu en azından bunu kazanmak; yaşamlarına yön vermek ve geçimlerini sağlamak için iş aradıklarını belirtmişlerdir. Ekonomik olarak bu programın oluşturduğu yükü kaldıracak sosyo-ekonomik güce sahip olanlar, sadece programa devam edip KPSS hazırlığı yapmaktayken; bu programın yükünü kaldırabilecek sosyo-ekonomik güce sahip olmayanlar, yani yoksul olanlar ise hem programa devam ederken hem de KPSS hazırlığı yapma hem de yaşamlarını idame ettirmek için bir işte çalışmak zorunda kalmışlardır. Bu durum ise formasyon programının paralı olmasının, programa giriş sırasındaki var olan eşitsizliğini, programa hak kazandıktan sonrada kendi içerisinde aynı oranda devam ettirmekte olduğunun göstergesidir.

2. Kendini geliştirme: Pedagojik formasyon öğrencileri bu eğitimlerine devam ederken aynı zamanda kendilerini geliştirmek amacıyla ya da daha iyi iş bulma koşuluna sahip olacaklarını düşünerek formasyon programından önce, formasyon programları sırasında ve sonrasında çeşitli eğitimler almış ve almaya devam etmektedirler. Bu durum ile ilgili 8 kişi görüş belirtmiş olup örnek ifadeler aşağıdadır:

FÖA1: “Sadece pedagojik formasyona katıldım”, FÖA2: “İngilizce Kursu”, FÖA3: “Şu an GOP Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi yüksek lisans öğrencisiyim”, FÖA11: “Formasyon eğitimi bittikten sonra özellikle yüksek lisans yapmak istiyorum bunu için ALES ve YDS'ye girdim”, FÖA15: “Evet yüksek lisans yapıyorum”, FÖA16: “İş güvenliği kursuna gittim, iş bulma ihtimalim yüksek olacağını düşündüm”, FÖA18: “Mezun olduğum da kimyagerlik alanında iş bulamadığım için formasyona almaya karar verdim ve bunun için öğretmenlik alanında ilerlemeye başladım”, FÖA20: “Yüksek lisansa hazırlanıyorum ve ek sertifikalar ve eğitimler alıyorum”, FÖA23: “... üniversitesi fizik bölümü katı hal fiziği anabilim dalında yüksek lisansımı tamamladım”, FÖA24: “Yeterliliklerimi geliştirmek için pedagojik formasyon alıyorum şu an” ve FÖA29: “Yüksek lisans yaptım, iş güvenliği uzmanı sertifikası aldım”.

Buradan da anlaşıldığı gibi buradaki katılımcıların İngilizce kursu, yüksek lisans vb. çeşitli konularda sertifika almak için kurslara katıldıkları görülmektedir. İş kaygısı yaşayan formasyon öğrencilerinin, bu kaygılarını azaltmak ve daha iyi ücret alabilecekleri ve daha insani koşullarda çalışabilecekleri kadrolu ve güvenceli iş olanaklarına kavuşmak için kendilerini daha çok geliştirdiklerinin göstergesi olacak sertifikalara ulaşmak bağlamında yoğun çaba harcadıkları ya da harcamayı düşündükleri görülmektedir.

3. Aranan işin özellikleri: Pedagojik formasyon programına devam eden öğrencilerden çalışmak istedikleri işin özellikleri ile ilgili 27 kişi görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerle ilgili örnekler verilmiştir.

FÖA1: “Benim için çalışma şartları çok da önemli değil eğer orda huzurluysam ama huzurum yoksa anlamsız ama tabii ki sabah gidip akşam çıkacağım iş”, FÖA2: “Geçici işlerde çalışmak istemem ve is 8-10 saat arasında olmalı çalışmak istediğim is alanımla alakalı olmalı ve topluma ve ülkeye yarar getirmeli”, FÖA4: “İspanyolca Öğretmenliği -Aylık 3000 TL, 6 -7 ders saati. Geçici işlerde çalışabilirim”, FÖA5: “ALES ve formasyon haricinde özel sektörde çalışmam gerekirse yiyecek içecek üretim yerlerinde sorumlu yöneticiliktir. 2000 TL yeterlidir. Uygulanan saat süresi yeterlidir ki kamu kuruluşları için geçerlidir söylediğim”, FÖA6: “Olursa eğer bankada çalışmayı isterim.1500-2000 TL arasında maaş büyük bir şehirde yaşamak için yeterli olacaktır bekar olduğum sürece. Günlük çalışma süresi en fazla 10 saat olmalıdır”, FÖA7: “Öğretmenlik yapmak istiyorum 2000 TL olsun 10 saate kadar olabilir. Atanamazsam evet isterim”, FÖA8: “Kesinlikle öğretmenlik yapmak istiyorum.. Geçici iş yapmak değil ama farklı işlerle de uğraşmak isterim”, FÖA10: “Çalışmak istediğim iş özellikle formasyondan sonra öğretmenliktir. Aylık talebim ise 2 bin TL olup çalışma sürem günlük 8 saati geçmemeli”, FÖA11: “Öğretmen olmaya çalışıyorum yıllardır amacımda buydu. Türkiye şartlarında yaşamama yetecek bir maaşım olsun istiyorum en azından 3.000 TL sosyal bir hayat için ”, FÖA12: “Her gün bana yeni şeyler katacak bir iş isterdim öğretmenlik benim zaten hayallerimde vardı, bu eğitimle ilgili olursa benim için daha iyi olurdu para benim ihtiyaçlarımı karşılayabilecek kaliteli bir yaşam sunacak kadar olması kafidir. En uygun çalışma saati 8 saat bence”, FÖA14: “4 yıllık emeğimin karşılığı olan kendi işimi yapmak isterim çok değil hak ettiğim Türkiye şartlarında olması gereken bir aylıkla 10 saat çalışılabilir”, FÖA15: “Bana gelir sağlayan her türlü işi yaparım. Geçimimi sağlayacak kadar olması benim için yeterlidir”, FÖA16: “Akademisyen olmak isterdim. O gerçekleşmedi. O yüzden öğretmenlik mesleği yapmak isterim 2500-3000 TL ücret talep ederim. Günlük çalışma süresi 8 saat olmalı”, FÖA17: “Kimya öğretmenliği yapmak istiyorum. Öğretmen maaşları düşük, bir öğretmene 2000 TL den daha fazla verilmeli diye düşünüyorum. Günlük çalışma süresi 6-7 saat olmalı. Geçici işlerde çalışmak istemem ama mecbur olduğum için çalışıyorum”, FÖA18: “Formasyon eğitimi aldığım için öğretmenlik alanında çalışmayı isterim”, FÖA20: “Üniversite öğretim üyesi. 2000-3000 arası tabi enflasyona göre değişir. Günlük çalışma süresi bence 8 saat olmalı”, FÖA21: “Öğretmenlik yapmak isterim. İşe başlangıç için 2000 TL talep ederim. En fazla 8 saat”, FÖA24: “Çalışmak istediğim iş verilen emeğin karşılığını alabileceğim bir iş sahibi olmak isterim. Talep edeceğim ücret verdim emeğin karşılığını olacağı kadar talep ederim”, FÖA28: “Ben deneysel çalışmak istediğim için AR-GE birimlerinde fiziksel olarak geliştirilebilecek konularda çalışmak isterim aylık 2.000 TL 8saat uygun geçici işlerde çalışmak istemem” ve FÖA29: “Öğretmenlik mesleğini seviyorum MEB öğretmenlik mesleğinin çalışma saatini ideal buluyorum. Çalışmak istediğim meslekte hak ettiğim 3000 TL maaş talep ediyorum”.

Görüşmeye katılanların neredeyse tamamı sosyal devletin kazanımlarından biri olan 8 saatlik çalışma süresini gerekli görmektedir. Neredeyse hiçbiri 8 saatten daha fazla çalışmayı düşünmemektedir. Aynı zamanda katılımcıların tamamı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin yoksulluk sınırı indeksinin altında (2011) bir ücret almayı yeterli bulmaktadır. Bunu da görüşülenlerin işsiz iken sahip olduğu ücret standardının üstünde bir ücrete razı oldukları yorumunu yapmamızı sağlamaktadır. Aynı zamanda görüşülenlerin kendilerinin çıkarlarını koruma refleksi göstermek yerine işverenin çıkarlarını içselleştirerek ona göre refleks gösterdiklerini söyleyebiliriz.

Pedagojik formasyon eğitiminin durumu

1. Formasyon eğitiminden beklentiler: Pedagojik formasyon programına devam eden öğrencilerden pedagojik formasyon eğitiminden beklentilerine ilişkin (26) kişi görüş bildirmiştir. Aşağıda bu görüşlerle ilgili örnekler verilmiştir.

FÖA1: “Bir beklentim yok sadece ailem ve eşim aşırı ısrar etti ve öğretmenlik mesleğini çok seviyorum”, FÖA2: “Özel eğitim kurumlarında gerektiğinde ise girebilmek için bir sertifika amacıyla alıyorum. Öncelikli olarak eğitimci olmayı düşünmüyorum fakat alternatif olması açısından bu eğitimi alıyorum”, FÖA3: “Yapmak istediğim meslek gereği pedagojik formasyonun önemli olduğunu düşünüyorum. Bu eğitimden sonra en azından eğer olabilirsem daha iyi bir akademisyen olmayı umuyorum”, FÖA4: “Tarih bölümü formasyonsuz boş bir bölüm gibi.. En azından KPSS’de azimli sıçan misali.. duvarı delme fırsatı veriyorlar..”, FÖA7: “Hayalim olan mesleğe sahip olmak için alıyorum. Atanmak istiyorum Türkiye’nin neresi olursa olsun”, FÖA9: “Öğretmenlik yapabilmek için alıyorum. Öğretmen olabilmeyi bekliyorum”, FÖA10: “İş bulma sahamı genişletmek için formasyona başvurdum. Formasyon eğitimi ardından kendi bölümümde öğretmen olmayı bekliyorum”, FÖA11: “Mecbur bırakıldığım için alıyorum. İnşallah bir an önce atanmak istiyorum yıldır emek veriyorum bunun için çünkü”, FÖA12: “Fırsatları değerlendirmek diyebiliriz biraz da ve öğretmenlik mesleğini yapma isteğimin bende hep var olması da etkili”, FÖA14: “En büyük sebebi iş tabii ki bu sene atamaların çok olacağını duydum o yüzden formasyona başladım”, FÖA16: “İş bulma alnını genişletmek ve eğitim bilimi hakkında bilgi sahibi olmak için formasyon alıyorum. Eğitimden sonra bir an önce atanıp, göreve başlamak istiyorum”, FÖA18: “Öğretmenlik mesleğini çok sevdiğim için formasyon alıyorum. Formasyon eğitiminden sonra KPSS ile öğretmen olarak atanmak isterim”, FÖA19: “Öğretmenlik hakkımın olması için alıyorum. Ücretli öğretmenlik yaparken aranmıyor ama kadroya geçmek için şart olduğu için alıyorum”, FÖA21: “Kolejlerde ya da devlet okulların da çalışabilmek için alıyorum. Tabi ki kolej vb. okullarda öğretmenlik yapmak”, FÖA23: “... aslında bir beklentim yok çünkü fizik öğretmeni açığı yok deniyor. Milattan kalma sabun olması gereken hocalar hala çalışmaya devam ettikleri için şansım pek yok”, FÖA24: “Pedagojik formasyon alıyorum çünkü girdim KPSS sınavında iyi çalışıp bir puan alırsam kendi hakkımla atanabileceğimi biliyorum bu yüzden pedagojik formasyon alıyorum.”, FÖA27: “Formasyon almak istememdeki sebep çalıştığım kurumda öğretmenlik yapmak” ve FÖA28: “Sadece KPSS’de öğretmenlik tercihi yapmak ve özel okullarda formasyon şartı isterlerse önümde engel teşkil etmemesi için alıyorum. Pek bir şey olacağını sanmıyorum da maksat elimizde bulunsun”.

Bu görüşlerden de anlaşıldığı gibi genel olarak iş bulma kaygısıyla beklentiler bulunmakta ama asıl dikkat çekici olan görüşülenlerin genelde bu beklentilerini öğretmenlik mesleğiyle ilişkilendirmiş olmasıdır. Ayrıca görüşülenlerin pedagojik formasyon eğitimi ile araçsal bir ilişki kurdukları söylenebilir. Diğer bir ifadeyle öğretmen adayları devlet okullarında ya da özel okullarda çalışmanın aracı olarak bu eğitimden sonraki sertifikayı almayı gerekli görmektedirler.

2. Formasyon eğitiminin değeri: Görüşülenlerden 28 katılımcı pedagojik formasyon eğitiminin değeri hakkında fikir bildirmişlerdir. Bu görüşlerden alınan birebir örnekler aşağıdadır:

FÖA3: “Kısa bir süreye sıkıştırılmış olmasının hem bizi hem hocaları zorladığını düşünüyorum. Normal şartlarda alınmış olsaydı çok daha faydalı olabilirdi”, FÖA5: “Aslında kar amaçlı olduğunu düşünüyorum. Kar amaçlı olmasaydı bizim bölümümüzün öğretmenlik programını kapatmazlardı”, FÖA6: “Sağ olsunlar sıkıştırılmış program olarak temmuz ayında ramazan ayında zor bela ilk dönemi tamamladık. Meğer ikinci döneme nazaran ilk dönem en iyi olanmış farkında olamamışız ...”, FÖA11: “İçerisi tamamiyle boş olan bu formasyonun değeri okula verdiğim para ve formasyon süresinde başka bir şehirde yaşamak zorunda olduğum için yaptığım diğer masraflardır yoksa formasyonun bana ve diğer arkadaşlarıma bir şey

kattığına inanmıyorum”, FÖA12: “Benim için önemli ama keşke hakkı ile alsaydık çok iyi hocalar tanıdım hepsi birer derya gibi ve eğitimcilerin en önemli özelliği insancıl olmaları idi bu konuda bize bu kısa zamanda vermeleri gereken her şeyi verdiklerine olan inancım tamdır”, FÖA13: “Yeterli düzeyde eğitim verdiğini düşünmüyorum. Çünkü başlı başına bir sıkıştırılmış program bütün konuları bir kaç aylık bir sürede vermeye çalışılıyor”, FÖA15: “Az zamanda çok şey yapmak isteyen bir sistem vardı. Fakat bu yeterli olmadı çünkü genel itibari ile sağlıklı eğitim verilmedi”, FÖA16: “İyi bir formasyon eğitimi aldığımı düşünüyorum. Ama hangi teorik bilgi olursa olsun, pratiğe dökülmedikçe bir yararı olacağını düşünmüyorum”, FÖA17: “Pedagojik formasyon derslerini çok sevdim iyi ki çocuğum olmadan önce bu dersleri almışım. Yoksa birçok şeyi çocukta fark edemezdim. Bence bu eğitim her anne babaya verilmeli belki o zaman daha nitelikli bireyler yetişir. Kesinlikle katkısı olacağına inanıyorum”, FÖA18: “Formasyon eğitimi sayesinde öğretmenlik mesleğine bakış açım değişti. Hocalarımın sayesinde öğretmenlik mesleğine daha çok ilgi duyuyorum. Eğitimin değeri daha çok aktif öğretmen nasıl olunur? Sorusunun cevabıdır. Bu formasyon sayesinde öğretmenlik alanında bildiğimiz bir çok eksikimizi tamamlamış oluyoruz”, FÖA19: “Kesinlikle öğretmen olmak için aldığımız derslerin önemli olduğunu düşünüyorum”, FÖA20: “Değerli birkaç hocamız sayesinde değeri paha biçilmez”, FÖA21: “Çocukların davranışlarını, psikolojilerini anlamama ve nasıl yaklaşmam gerektiğine yardımcı olduğu için değeri büyük. İlerde işe girmeme de sebep olursa değeri bir kat daha artar”, FÖA24: “Aldığım formasyon eğitimin değeri içinde bulunduğumuz şartları uygun olmadığını düşünüyorum zaman çık kısa ve dersler peşpeşe buda eğitimin kalitesini düşürüyor”, FÖA28: “Bana göre bu eğitimden 6 ayda çok bir şey öğrenilmez ama eğer öğretmen olursak aklımızda kalan bilgilerle daha yararlı ve kalifiye bir öğretmen olunabileceğini düşünüyorum meslek hayatında işimize yarar” ve FÖA29: “Başvururken sadece formasyon belgesine sahip olmak için başvurmuştum ama derslere girince her şeyden önce bir insan, anne ve öğretmen olarak çok faydalı olduğunu düşünüyorum”.

Görüşülenlerin büyük çoğunluğu, aldıkları pedagojik formasyon eğitiminin çok kısa ve sıkıştırılmış bir programla verildiğini, eğitimin değerli olduğunu düşünseler de böyle sıkıştırılmış bir programda yeteri kadar fayda edinmediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca eğitimin ücretli olmasını bir para tuzağı olarak değerlendirmektedirler, çünkü formasyon eğitimi almalarının yeterli olmadığını ayrıca bu eğitimden sonra birde KPSS’de başarılı bir sonuç elde etmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Bunun içinse bu eğitimden sonra bir de KPSS kurslarına yazılmaları ve oraya ücret ödemeleri gerektiği kanısındadırlar. Yani görüşülenlerin bu ifadeleri ile eğitimin ticarileşmesine dikkat çektikleri görülmektedir.

3. Olması gereken formasyon eğitimi: Görüşülenlerin 26’sı pedagojik formasyon eğitiminin nasıl olmasını gerektiği konusunda fikir beyan etmişlerdir. Bu konudaki örnekler aşağıdadır:

FÖA1: “Eğitimden belirli beklentim yok çünkü zaman kısıtlı ve derslere giren öğretmenler bende negatif düşünce oluşturuyor. Sürekli olarak bu programın yetersiz olduğunu duymaktan bunaldım ve sıkıldım”, FÖA2: “... teorikte öğrenilenlerin uygulamasının daha iyi ve daha çokça yapılmasını isterdim. ... daha iyi geri dönütler verilerek ve önemsenerek gerçek bir staj dönemi geçirilmelidir”, FÖA3: “Sıkıştırılmış bir ders programı yerine öğrenmenin daha iyi sağlanabileceği şartlarda bir formasyon eğitimi isterdim”, FÖA7: “Daha uzun süre ama lisans eğitimizi alırken verilmesini isterdim”, FÖA9: “... uygulama ders saati daha fazla olsun isterdim”, FÖA10: “Uygulama süresi daha uzun olması ve bize uygulamada daha çok etki etmesini isterdim”, FÖA11: “Öncelikle buna mecbur bırakılmadan yerinde ve olması gereken sürede sindirerek gerçekten öğrenmek isterdim”, FÖA13: “Bir yıla yayılmasını isterdim. Bu eğitim programından hem eğitim veren hocalarımız hem de öğretmen adayı arkadaşlarım memnun değil”, FÖA15: “Eğitimin hem uygulamalı hem de kişinin anımsayacağı şekilde olmalıdır”, FÖA16: “Uzaktan olmasını isterdim”,

FÖA17: “Benim aldığım eğitim güzel çünkü hocalar güzel. Hafta sonu da olduğu için alabiliyoruz. Bence sorun yok”, FÖA18: “Daha çok uygulamalı ağırlıklı olmasını isterdim”, FÖA19: “Zaman açısından sıkıştırılmış işime geliyor ama genel bir baktığımızda kesinlikle bu şekilde sıkıştırılmış olamamalı”, FÖA20: “Daha çok uygulamalı ve soru cevaplı”, FÖA22: “Eğer bu eğitimi öğretmen adaylarının yanında başkalarına da verilme imkanı olsaydı, ebeveynlere verilmesini isterdim ki, çocuklarının gelişiminde bilerek hareket etsinler” ve FÖA24: “Pedagojik formasyonun süresi daha uzun ve sağlıklı bir ortamda olmasını isterdim. Derse giren öğretmenlerin öğrencilerini daha iyi tanıyabilecekleri bir ortamda olmak isterdim” ve FÖA28: “Lisansla beraber uzun sürede ve gerçekten kullanabileceği şekilde verilmeli akademik bilgi olarak değil öğrenciler üzerinde uygulayabileceği şekilde verilmeli”.

Görüşülenlerin neredeyse tamamı formasyon eğitimini içerik olarak yeterli ancak süre olarak kısa bulduklarını, teorik konuların yanında uygulamaların daha çok olması gerektiğine vurgu yapmaktadırlar.

4. Formasyon eğitiminin kazandırdıkları: Pedagojik formasyon programına devam eden görüşmecilerin pedagojik formasyonun kazandırdıklarına ilişkin görüşleri aşağıdadır:

FÖA1: “Sadece yeni arkadaşlar ve çevre kattı, ama öğretmenlik uygulamasında ilk ders anlatımında ben bu mesleği seviyorum ve ne pahasına olursa olsun yapacağım dedim”, FÖA2: “Formasyonun önemini anladığımı ve öğretmenin eğitimi en güzel şekilde nasıl verebileceğinin teorisini öğrendiğimi düşünüyorum”, FÖA3: “Meslek gereği yararlı olabilecek birçok şey öğrenmenin yanında insan ilişkilerindeki davranışlarım içinde faydalı olabilecek şeyler öğrendiğimi düşünüyorum”, FÖA5: “Bazı nitelikli hocalarımız sayesinde bir şeyler kattığını düşünüyorum fakat hepsi için bu geçerli değildir”, FÖA7: “Öğretmenlik ile ilgili bilmediğim şeyleri öğrendim”, FÖA9: “öğretmenlik mesleğinin dışarıdan görüldüğü kadar kolay bir meslek olmadığını, sınıf ortamının nasıl olması gerektiğini, öğrencilerle iletişimin önemini kattı bana”, FÖA10: “Öncelikle ders anlatmada ki heyecanımı staj süresince geçtim. Uygulama dönemince öğretmenlik mesleğini daha da benimsedik”, FÖA12: “... çok iyi hocalar tanıdım hepsi birer derya gibi ve eğitimcilerin en önemli özelliği insancıl olmaları idi bu konuda bize bu kısa zamanda vermeleri gereken her şeyi verdiklerine olan inancım tamdır, FÖA13: “Eğer iyi bir eğitim programı olsaydı büyük bir yarar kattığını düşünürdüm. ama ben bize ders veren hocalarıma çok teşekkür ediyorum. Çünkü bana en büyük artıyı katan hocalarım oldu”, FÖA14: “Arkadaşlık dostluk sevgi saygı genel kültür ve bunların içinde kedi ve köpek sevmemiz gerektiği”, FÖA15: “Çok şey katacağını düşünüyordum. Eskisine göre bilgi birikim hazinesinde yeni düşünceleri oluşmasına zemin hazırladı diyebilirim”, FÖA16: “Atanıp göreve başlamasam da iyi bir eğitim sisteminin nasıl olacağı konusunda bilgi sahibi oldum”. FÖA17: “Bu eğitimin bende farkındalık yarattığına inanıyorum. İnsanı ve gelişimini daha iyi anlamak adına güzel bir eğitim olduğunu düşünüyorum”, FÖA19: “Yaptığımız işin önemini daha iyi kavrayabiliyorum”, FÖA20: “İnsanların gelişimini nasıl oluştuğunu, psikolojik hayatımızı nelerin etkilediği insanları ve çevremizi tanımaya yardımcı olduğunu düşünüyorum”, FÖA21: “Hayatın bireyler üzerinde ki her aşamasını ‘nasıl yani?’ sorusuyla cevapsız geçirmek yerine bu davranışların her birinde bir nebze de olsa cevaplar bulmak”, FÖA24: “Pedagojik formasyonu başlamadan önce sadece formasyonun bana öğretmenlik mesleğine girmekte araç olan bir belgesi alacağımı ve başka bir şey katmayacağını düşünüyordum. Fakat öğretim sürecinde farkına vardım ki burada verilen derslerin aslında insanların hareketlerini anlamada daha yardımcı olabileceğini düşünmeye başladım” ve FÖA28: “Öğrencilerin hangi yaş aralığında kapasitesinin ve yapabileceklerinin farkına varmamı bu yaş aralıklarında onlardan neler beklemem gerektiğini ve hangi şekilde daha gelişmiş özgüveni yüksek bireyler yetiştirilebileceğini öğretti”.

Görüşülenlerin büyük çoğunluğu formasyon eğitiminden genel anlamda öğretmenlik mesleğine dair çok şey öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Ancak bazı öğretim elemanlarının formasyon sürecinde üzerine düşenleri yapmadıklarını çünkü sadece öğrencilere konuları dağıttıklarını ve bütün program boyunca konuları öğrencilere anlattırdıkları ve bunun da çok verimli olmadığını dile getirmişlerdir.

5. Formasyon eğitiminin farklı yönleri: Pedagojik formasyon programına devam eden görüşülenler pedagojik formasyon eğitiminin farklı yönleri ile ilgili olarak 26 katılımcının örnek görüşleri aşağıdadır:

FÖA1: “Bu eğitimi uzun dönem alan kuzenim var ve ciddi anlamda kişisel olarak kendini geliştirdi.”, FÖA3: “KPSS’ye yönelik bir strateji geliştirilip bu hedef için bu doğrultuda dersler işlenebilirdi. Bunun doğru olduğunu düşünmüyorum ama önümüzde böyle bir engel var”, FÖA4: “Daha amaca uygun sonuç getirecek bir yönü olmalıydı.. Belgeyi almak pek bir şeyi ifade etmiyor...”, FÖA5: “Nitelikli olması yeterdi diye düşünüyorum”, FÖA6: “Dersler akşam yapılabilirdi, öğretmenlik uygulaması hakkında danışman hocalar hakkında önceden bilgi verilmeliydi, her hafta kontrol sağlanmalıydı”, FÖA9: “Alana göre eğitim verilmeliydi bence. lise dengi okullarda öğretmenlik yapacak olan öğretmen ile ilkökul düzeyinde öğretmenlik yapacak öğretmenin aldığı eğitim daha farklı olmalıydı”, FÖA13: “Çok konu yerine daha öz konu programı yapılabilirdi. Ya da eğitim bir yıla yayılabilirdi”, FÖA15: “Farklı yönleri değil de uygulanış biçimi daha olgun ve kapsamlı olsaydı daha iyi olurdu diye düşünüyorum”, FÖA16: “Uzaktan eğitim şeklinde olabilirdi. Stajı yaşadığımız şehirde yapma imkânı verilebilirdi. 2054 TL’den daha ucuz olabilirdi. Özellikle ilk dönem daha geniş zamana yayılabilirdi”, FÖA17: “Belki daha az sınıflarda karşılıklı konuşmanın daha yoğun olduğu bir ortam olabilirdi”, FÖA20: “Çok fazla ezbere dayalı olmayabilirdi”, FÖA21: “Bizlerin işlerine yarayacak önemli bilgilerin daha ağırlıklı olduğu ve bu bilgilerin aktarımında daha çok öğrencilere ödev vermek yerine (slayttan anlatmak vb.)”, FÖA22: “Anladığım kadarıyla bu eğitimi alan herkes yakınlarda bir sınav kaygısı yaşayacaktır. Bu yüzden alınan bu eğitim insanlarda sınav odaklı bir etki yapıyor”, FÖA23: “tecrübelerinden yararlanabileceğimiz işini gerçekten bilen öğreticilerle birebir sohbet ve tartışma ortamı”, FÖA24: “Bu eğitim sadece üniversitelerde veya üniversiteleri bitiren bireylere değil de lise düzeyinde başlaması insanların kendi gelişimleri sırasında daha faydalı olacağını düşünüyorum” ve FÖA27: “Öğrencilerin ezberlemesi gereken konular azaltılıp uygulamaya dönük eğitim verilirse daha iyi olabilir”.

Görüşülenler pedagojik formasyonu ders içeriği ve program olarak yeterli bulduklarını ancak programın kısa sıkıştırılmış bir şekilde devam ettirildiğini ifade etmişlerdir. Kısa ve sıkıştırılmış bir program değil de normal bir program uygulamasını verimlilik bakımından daha doğru bulduklarını ve kendileri için olmasa da daha sonra bu programdan yararlanacaklar için bunun önemli olacağını dile getirmişlerdir.

Nitelikli öğretmen

1. Nitelikli öğretmen özellikleri: Pedagojik formasyon programına devam eden öğrencilerden nitelikli bir öğretmen nasıl olmalı konusuyla ilgili olarak 26 katılımcı görüş belirtmiştir. Bu görüşlerden alınan birebir örnekler aşağıdadır:

FÖA1: “Her şart altında bilgi aktarımı yapmalıdır. Kendini alanında geliştirmeli ve mesleğindeki ve teknolojiadaki gelişmeleri takip etmelidir”, FÖA2: “Yeterli alan bilgisine sahip ve bu bilgileri karşındakine aktarabilme yeteneğine sahip, eğitimi bir meslek olarak değil bir gönül işi olarak yapabilen öğretmendir”, FÖA6: “Önce kendine sonra karşındakilere saygı duymalı, büyük dağları ben yarattım havasında olmamalı, insanlara değer vermeli ki değer görebilsin...”, FÖA9: “Misyon ve vizyon sahibi, öğrencisini tanıyan ve ona göre davranan, eşit adaletli öğretmendir”. FÖA10: “Öğretmenlik mesleğini meslek olarak görmemeli kendini öğrencilerine

adamalıdır.”, FÖA11: “Karşısındaki bireylere bildiğini öğretmek için elinden geleni değil sadece gelmeyen de bilip öğretmek zorunda hisseden kişi olmalıdır”, FÖA13: “İnsanları sevmeli, işini sevmeli, sürekli kendini geliştirmeye meyilli olmalı...”, FÖA14: “Adaletli sevecen hoş görülü ve sabırlı olmalı öğretmen gerektiğinde bir baba gerektiğinde bir akran arkadaş olabilmeli geleceğin ellerinde şekillenebileceğini unutmamalı”, FÖA15: “Öncelikle öğrenciye değer verir, ona ismiyle hitap eder. Öğrencinin fikrine değer verir. Sınıf içinde ve dışında demokratik bir yaklaşım sergiler”, FÖA16: “Alanında yeterli bilgiye sahip olmalıdır, sosyal olmalıdır sade ve mesleki bir birikime değil, aynı zamanda entelektüel bir birikime de sahip olmalıdır”, FÖA18: “Önce mesleğini sevmeli ve mesleğine hergün yeni birşeyler katmalı. Aktif olmalı ve asla sıkıcı olmamalı”, FÖA22: “İnsan ilişkileri güçlü, konusuna hakim, karalı, kendine güvenen, her şeyden önce insan olan, düşünen, yargılayan, düşünmeyi öğreten, tek tipleştirmeyen, özgür olandır”, FÖA24: “Nitelikli bir öğretmen en başta kendisine dürüst olmalıdır. İşine saygı duymalıdır. Öğretmen sadece öğrencilerine ders öğretmek olarak görmemelidir mesleğini”, FÖA27: “Öğrencilerini iyi tanıyan, tanımaya çalışan, öğrenci psikolojisinden anlayan, ders anlatma becerisi yüksek, öğrenciyi kendine bağlayan öğretmendir” ve FÖA29: “Yaptığı işi sevmeli, çevik, enerjik, çalışkan, üretici, merhametli, iyi bir arkadaş, iyi bir anne baba olmalı”.

Görüşülenlerin büyük çoğunluğunun öğretmenlik mesleğini ve özellikle öğretmeni bir bilgi kaynağı olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Çünkü nitelikli öğretmeni bilgili olan ve bu bilgisini iyi bir şekilde öğrencisine aktaran ve öğrencisini seven kişi olarak tanımlamaktadırlar.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında görüşülen katılımcılar bu eğitimi almanın öğretmeni olmayı kolaylaştıracağını düşündüklerini ve bu nedenle pedagojik formasyon sertifikasına sahip olabilmek için eğitim aldıklarını söyleyebiliriz.

Görüşme yapılanların tamamı pedagojik formasyon sertifikası alabilmek için bu eğitime başladıklarını belirtmiş ancak bir kısmı bu program çerçevesinde verilen eğitimi yeterli ve geliştirici bulurken diğer görüşülenler ise programı yetersiz ve gereksiz bulmaktadırlar.

Görüşülenler alan bilgisinin öğretmenlik için yeterli olduğunu düşünmekte, ancak pedagojik formasyon sertifikasının öncelikle devlet okullarına kadrolu ve güvenceli olarak atanabilmek veya bu sertifika ile özel bir okulda çalışmanın yasal zorunluluğu olduğu için programa katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Görüşülenler işsiz kalmalarını okudukları bölüm ve bu bölümlere ihtiyaç fazlası öğrenci yerleştirilmesi ve doğal olarak ihtiyaç fazlası mezun verilmesi ayrıca devletin yeteri kadar iş olanakları sağlamaması ve kamu kurumlarına yerleştirme yapılırken kayırmaların yapılması olarak göstermişlerdir.

Görüşülenler ayrıca işsizliğin önlenmesi için devletin ilgili kurumları olan Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu’nun iyi bir planlama yaparak bölümlere ihtiyaç oranında öğrenci yerleştirmeleri, nitelikli eğitim verilmesi gerektiği ve emeklilik yaşı gelenlerin hemen emekli edilerek boşalan kadrolara genç insanların yerleştirilmesini çözüm olarak görmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı, ücretli öğretmen adı altında istihdam ettiği öğretmenlerde esnek çalışma şartlarının yerine getirilmesi ile ucuz iş gücüne odaklanarak bu kimselerde alan bilgisi ya da çalışacağı alana yakın bir alan bilgisine sahip olmayı yeterli görmektedir. MEB öğretmenlik için alan bilgisinin yeterli olduğu algısını her yıl yeniden üretmektedir.

Görüşülenlerin bazılarının bu eğitimi alabilmek için iş aramayı erteledikleri ancak bazılarının ise bu eğitime devam edebilmek için iş aradıkları ve ne iş olursa olsun yaptıkları görülmektedir.

İş kaygısı yaşayan formasyon öğrencileri bu kaygılarını azaltmak ve daha iyi ücret alabilecekleri ve daha insani koşullarda çalışabilecekleri kadrolu ve güvenceli iş olanaklarına kavuşmak için kendilerini ingilizce kursu, yüksek lisans vb. gibi alanlarda daha çok

geliştirdiklerinin göstergesi olacak sertifikalara ulaşmak bakımından yoğun çaba harcadıkları ya da harcamayı düşünmekte olduklarını belirtmişlerdir.

Eldeki çalışmaya katılanlar 8 saat ve üzeri bir çalışma süresine razı oldukları ve 2000-2500 TL aylık ücreti yeterli bulduklarını ifade etmektedirler.

Formasyon sertifikasını almanın yeterli olmadığı devlet okullarına atanabilmek için ayrıca KPSS'ye girmenin gerektiği (görüşülenlerin tamamının öncelikli olarak devlet okullarında çalışmayı istediklerini göz önünde bulundurursak) ve dolayısıyla KPSS kurslarına yazılmaları, o kurslara da kaynak ayırmak zorunda kalmalarının, hem bu tür kurslar sektörüne ciddi bir alan oluşturmakta olduğu hem de eğitimin ticarileşmesinin önemli bir adımı olduğu görülmektedir.

Formasyon eğitiminin içerik olarak yeterli bulunduğu ancak süre olarak kısa olduğu, teorik ağırlıklı derslerin yoğun olduğu, uygulamalı ders saatlerinin daha çok olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Formasyon eğitiminden genel anlamda öğretmenlik mesleğine dair çok şey öğrenildiği ancak öğretim elemanlarının bir kısmının formasyon eğitimini yeterince ciddiye almadıkları bütün program boyunca konuları öğrencilere anlattırdıkları ve bunun da çok verimli olmadığı görülmektedir.

Pedagojik formasyonun sıkıştırılmış bir program olarak değil de normal bir program olarak uygulanmasının daha çok verimlilik oluşturacağı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlik mesleği ve özellikle öğretmenin geçmişten günümüze gelen klasik olarak, “bir bilgi kaynağı” olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla nitelikli öğretmeni de bu algı kapsamında “bilgili olan ve bu bilgisini iyi bir şekilde öğrencisine aktaran ve öğrencisini seven kişi” olarak tanımlandığı görülmektedir.

Pedagojik formasyon eğitimi yolu ile- öğretmen yetiştirme konusunda ülkemizde çeşitli tarihlerde birtakım araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan birisi Nayır ve Çınkır'ın (2014) yaptığı “öğretmenlik uygulaması ile ilgili olarak pedagojik formasyon öğrencilerinin, uygulama öğretmenlerinin ve uygulama okulu yöneticilerinin yaşadıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ortaya çıkarmaya yönelik” çalışmadır. Başka bir araştırma ise Gelişli'nin (2009) yaptığı, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren fakülteler arasında yer alan, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptığı araştırmadır. Yine ayrı bir çalışma ise, İzci ve Koç'un (2012)'de yaptığı ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin başarı yönelimlerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarılmaya çalıştıkları araştırmadır. Diğer bir çalışma da Yüksel'in (2011) edebiyat fakültesi öğretim üyelerinin öğretmen yetiştirme sistemine ilişkin düşüncelerinin tespit edilmesine ilişkin çalışmadır. Yapıcı ve Yapıcı'nın (2013) yaptığı araştırma ise, öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforları ile ilgili çalışmadır. Başka bir çalışma ise, Gülşen'in (2014) yaptığı formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları araştırmasıdır. Elkatmış, Demirbaş ve Ertuğrul'un (2013) yaptığı ise, eğitim fakültesi öğrencileri ile formasyon eğitimi alan fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançlarına ilişkin çalışmadır. Burada bazı çalışma örneklerinde de görüldüğü gibi pedagojik formasyon ve öğretmen yetiştirme çeşitli boyutlarda ele alınmış ancak bu çalışmada ele alınan boyutları ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Türkiye'de öğretmen yetiştirme sistemini iyileştirme adına çeşitli girişimlerde bulunulmakta ve bu girişimlerin öğretmen yetiştirme sistemi iyileştirme isteğinden mi yoksa siyasi ve sosyal kaygılardan mı kaynaklandığı aslında bir soru olarak insanların kafalarında hâlâ yer almaktadır (Yıldırım ve Vural, 2014).

Öneriler: Pedagojik formasyon eğitiminin devam etmesinin gerekli olduğu düşünülüyorsa öğrenciler dört yıllık eğitimleri sırasında kendi bulundukları fakültelerinde alan eğitimlerine paralel olarak eğitim fakültelerinde formasyon eğitimlerini dört yıllık sürede sürece yayılarak tamamlamalarını önerebiliriz.

Pedagojik formasyon eğitimi sonunda bu eğitimi alanların aldıkları eğitimle ilgili iş bulma oranları oldukça azdır. Buna bağlı olarak bu eğitimi alan öğretmen adaylarının sayısının arz talep dengesi gözetilerek planlanması gerekmektedir.

Pedagojik formasyon eğitiminin devam etmesinin gerekli olduğu düşünülüyorsa da bu eğitimin ücretsiz olması gerekmektedir. Çünkü ücretli olması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile daha kapsamlı nitel ve nicel yöntemlerin kullanıldığı çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). *sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. SPSS uygulamalı*. Ankara: Sakarya Kitabevi.
- Berg, B. L. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Pearson/Allyn & Bacon.
- Elkatmış, M., Demirbaş, M. ve Ertuğrul, N. (2013). Eğitim fakültesi öğrencileri ile formasyon eğitimi alan fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 41-50.
- Gelişli, Y. (2009). Mesleki ve teknik eğitim fakülteleri öğrencilerinin pedagojik formasyon eğitimine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 76-89.
- Giroux, H. A. (2007). Eleştirel pedagoji ve neoliberalizm. Çeviri: Barış Baysal. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Gülşen, C. (2014). Formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, 3 (3), 2146-9199.
- İzci, E. ve Koç, S. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin başarı yönelim düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, -4, 8
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Bağlam Yayıncılık.
- Nayır, F. ve Çinkır, Ş. (2014). Uygulama öğretmenleri, yöneticileri ve pedagojik formasyon öğrencilerinin okullarda öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4 (7).
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *Seta Analiz*, 17, 1-37.
- Safran, M. (2014) Eğitim fakülteleri, öğretmen yetiştirme süreci ve yeni arayışlar. *Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Uluslararası Sempozyumu IV*. ISPITE 2014 15-16 Mayıs 2014, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Ankara, 2-4. http://www.ispite2014.hacettepe.edu.tr/bildiriler_kitabi.pdf
- TÜİK. (2011). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2010. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8661> adresinden 11.06.2015’ tarihinde alınmıştır.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada, Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24.
- Ünal, L. I. (2011). Öğretmenliğe ve öğretmen yetiştirmeye ilişkin ekonomi politik bir çözümleme. (Ed. Songül Aynal Kilimci). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2013). Öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 1421-1429.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. ve Vural, Ö.F. (2014). Türkiye’de öğretmen yetiştirme ve pedagojik formasyon sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3 (1), 73-90.

Yüksel, S. (2011). Fen- Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Düşünceleri (Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (1), 179-198.

Extended Abstract

Introduction

Teacher training has always been at the center of hot debate. In Turkey, teacher training models have not become established for more than a hundred years. Thus, different teacher training systems have been in practice. One of them is pedagogical formation programs. These have been in charge discontinuously. As of 2015 these are commonly administered. This research aims to identify the perceptions of teacher candidates regarding the pedagogical formation training program they attend in Gaziosmanpaşa University Faculty of Education through qualitative interview method.

Method

The research is structured in descriptive survey model since it intends to describe what is existing. To obtain perceptions, interview method, a qualitative research method, is used. Qualitative research entails using qualitative data collection methods e.g. observation, interview and document analysis, and calls for qualitative processes of identifying perceptions and phenomena in a natural setting from a realistic and holistic perspective. To determine the study group, ‘maximum variation sampling’, a qualitative interview pattern, is used. To realize this, participants are selected in such a way that their majors differ. Interviews are completed when the answers become similar-once the data gets saturated. The study group is comprised of 29 students participating in the pedagogical formation program offered by Gaziosmanpaşa University Faculty of Education Department of Educational Sciences during 2014-15 Academic Year. The participants interviewed participate in the research voluntarily.

These students all hold a bachelor’s degree gained from departments of Faculty of Science and Letters such as History, Mathematics, Chemistry, Biology, Physics, Turkish Language and Literature; from the departments of Faculty of Economics and Administrative Sciences such as Public Administration, Economics and also from the departments of Vocational School of Tourism such as Food&Beverage and Accommodation Services. To identify how participants evaluate the program and what their expectations are, qualitative interview method is adopted. According to Yıldırım and Şimşek (2008) interview is a useful method that helps to solidify viewpoints, experiences, emotions and perceptions. The most convenient time and place for the participant is sought to conduct the interview and each interview lasts for approximately for twenty (20) minutes.

Data is collected using a semi-structured interview form. During the formation of this tool, first a draft semi-structured interview form is produced following literature review. For validity, views of 4 experts (two of whom are from Educational Administration, Supervision, Planning and Economics department and the other two from Curriculum and Instruction department) are referred to. In light of the views, the structure of the interview questions is finalized. Also, a pre-interview is conducted with two Primary Education teachers prior to the actual interviews. For reliability, interview talks recorded are analyzed through reporting and the notes taken by the interviewer are added to the tapescript accordingly while the records are processed through Word.

The interviews held with 29 pedagogical formation students are decoded by the researchers and converted into scripts using a computer. The data is evaluated through descriptive data analysis, a qualitative method that enables to extract direct quotes of the interviewees and to preserve the originality of data while presenting it.

Result and Discussion

The analysis of the data is done using descriptive data analysis, a qualitative data analysis technique. Codes such as *FÖA1*, *FÖA2*, *FÖA3*...*FÖA29* are selected for 29 participants. The equalization factor is calculated using the intercoder agreement formula: $\frac{Na \text{ (Agreement)}}{Na \text{ (Agreement)} + Na \text{ (Disagreement)}} \times 100$ and is found reliable for the research with .74 value. The descriptive analysis of the interviews is analyzed under five emerging themes (*university education&employment, work experience, a new job, features of the program, qualified teachers*) and under the relevant codes.

Pedagogical formation and teacher training, with their varying dimensions, have been a focus of various studies in the literature nevertheless no similar study has been encountered. It would be fair to state that participants of the program continue their studies as they think this would ease their becoming a teacher. Some share they find the training adequate and constructive whereas others express it is inadequate and unnecessary. Participants think possessing field knowledge is enough to teach and wish to get the pedagogical formation certificate primarily to be appointed to state schools ensuring job security-and if this is not the case- to respond to the legal obligation to work at private schools. They say they are unemployed because their departments welcome more students than the actual need in the job market and because the government does not enable access to job opportunities. They see the following as solutions to this problem: Relevant institutions should make a plan, quality education should be given, ‘nevertirees’ should leave jobs urgently and youngsters should take over these. Ministry of National Education concentrates upon low-cost labor and flexible working hours through employing paid-teachers and urges them to have the knowledge of the relevant field or that of a close field. These students experiencing the worry of being unemployed strive for getting certificates proving they improve themselves more than others. They seem to be content with 8 or more working hours daily with a monthly salary equals to 2000-2500 TRY. The program is found comprehensive enough however its duration is considered short; and that there are a lot more courses of theoretical nature in the program than others and this should be the reverse. Additionally, looking at most articulations, the program seems to teach a lot about the profession but some of the trainers seem to be not-that-serious towards it. Participants define a qualified teacher as: “Someone with the necessary knowledge and a person who is able to transfer this and who loves their students.” Studies of thorough design (with qualitative and quantitative features) can be conducted with teacher candidates in the future. To ensure quality, the training process should be extended. Moreover, instead of being offered pedagogical formation training, after careful planning, these candidates should be placed into Faculty of Education for them to develop secondary school field teaching competencies.